

УДК 378.147

Бирюк Ольга

ORCID 0000-0002-4951-5465

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології та освітніх технологій,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: ollahuryuk@gmail.com

Стеченко Тетяна

ORCID 0000-0002-5672-3457

Researcher ID B-4651-2019

Кандидат педагогічних наук, доцент,
декан філологічного факультету,
доцент кафедри іноземної філології та освітніх технологій,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: stechenkotatiana@gmail.com

ШЛЯХИ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН СЕРВІСУ WORDWALL У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У сучасних умовах виникає нагальна потреба вдосконалення процесу отримання вищої освіти дистанційно. Один із шляхів оптимізації освітнього процесу полягає в раціональному використанні онлайн сервісів із урахуванням цілей навчання, умов організації дистанційного навчання та можливостей онлайн ресурсів.

Мета статті. Визначити шляхи використання онлайн сервісів, зокрема, платформи Wordwall у процесі дистанційного навчання майбутніх учителів іноземних мов в синхронному режимі.

Методологія. Використано низку теоретичних методів дослідження, а саме: аналіз, узагальнення, систематизація та моделювання процесу формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів іноземних мов у межах практичного курсу з іноземної мови.

Наукова новизна. Представлена спроба окреслити та охарактеризувати шляхи використання онлайн сервісу Wordwall у межах практичного курсу з іноземної мови в умовах дистанційного навчання в синхронному режимі у закладах вищої освіти.

Висновки. У межах нашого дослідження виокремлено два пріоритетні шляхи використання онлайн сервісу Wordwall, а саме: використання вправ для формування у студентів окремих складових іншомовної комунікативної компетентності (репродуктивних лексичних і граматичних навичок, умінь говоріння) та створення студентами власних вправ для формування низки вмінь методичної компетентності (комунікативно-навчальних, комунікативно-організаційних, конструктивно-технологічних, інформаційно-технологічних, гностичних, оцінювально-аналітичних і рефлексивних умінь).

Ключові слова: дистанційне навчання, синхронний режим, онлайн сервіси, онлайн платформа Wordwall, майбутні вчителі іноземної мови, заклад вищої освіти.

Постановка проблеми. Актуальність роботи. В умовах глобальної інформатизації освітнього процесу та складної соціально-економічної ситуації в Україні, спричиненої протидією агресії, зростає потреба використання дистанційного навчання для надання освітніх послуг у навчальних закладах усіх типів. Основні засади організації та запровадження цієї форми навчання у ЗВО визначаються відповідно до наказу МОН України 25 квітня 2013 року №466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання». Дистанційне навчання може реалізуватися шляхом застосування дистанційної форми як окремої форми навчання або використання технологій дистанційного навчання для забезпечення навчання в різних формах [2]. У межах нашого дослідження вивчення іноземної мови (ІМ) студентами – майбутніми вчителями ІМ відбувається на засадах дистанційної форми навчання, що здійснюється в формі практичних занять у синхронному режимі з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Зважаючи на розмаїття Інтернет-ресурсів, перед викладачем ІМ стоїть завдання раціонального відбору та оптимального використання цифрових інструментів відповідно до

цілей навчання ІМ, умов дистанційного навчання в конкретному навчальному закладі, рівня підготовки студентів. Серед таких інструментів слід виділити онлайн сервіси для створення засобів навчання ІМ, які дозволяють урізноманітнити практичні заняття з ІМ онлайн, вмотивувати студентів, індивідуалізувати освітній процес.

Отже, необхідність визначення оптимальних шляхів використання онлайн інструментів зумовлює актуальність нашого дослідження.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідженням проблем інформатизації освітнього процесу займалися такі науковці: Р. Гуревич, М. Кадемія, Т. Поясок, І. Роберт, Т. Тарнавська, Л. Шевченко (застосування сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі), К. Бугайчук, О. Дягилева, В. Козлов, Н. Кононець, О. Сальников, А. Юрженко (розробка та використання електронних освітніх ресурсів).

Можливості використання цифрових технологій у навчанні ІМ вивчали Л. Зєня, Т. Коваль, О. Матвієнко, О. Синькоп, О. Устименко, Ю. Чуйко (цифрові інструменти у тестовому контролі), А. Зінченко, Г. Коваль (цифрові додатки для створення ментальних карт), Т. Коваль, Н. Майер (цифрові засоби для формування ІКТ-компетентності майбутніх викладачів ІМ).

Метою статті є систематизація шляхів використання онлайн сервісів, зокрема, онлайн платформи *Wordwall* у процесі навчання ІМ студентів – майбутніх учителів ІМ в умовах дистанційного навчання в синхронному режимі.

Методологія. Дослідження ґрунтується на використанні теоретичних методів дослідження, а саме: аналіз, узагальнення, систематизація та моделювання процесу формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів ІМ у межах практичного курсу з ІМ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Шляхи використання онлайн сервісів в умовах дистанційного навчання в синхронному режимі обумовлені низкою факторів, а саме: вимогами до практичних занять з ІМ у мовних ЗВО, функціоналом онлайн сервісів для створення засобів навчання ІМ та сервісів для проведення відеоконференцій. У межах нашого дослідження окреслимо та розглянемо шляхи використання онлайн сервісу для створення інтерактивних вправ та ігор *Wordwall* для навчання ІМ на практичних заняттях з урахуванням досвіду дистанційного навчання ІМ студентів-магістрантів філологічного факультету спеціальності 014 Середня освіта, спеціалізації 014.021 Англійська мова та зарубіжна література у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка.

Wordwall.net – це частково безоплатна онлайн-платформа для створення інтерактивних вправ та ігор для навчання ІМ, до яких можна додавати фото, малюнки, звук. Цей багатофункціональний інструмент пропонує 35 шаблонів для створення онлайн вправ, 19 з яких можна роздруковувати, але кількість доступних шаблонів залежить від вартості підписки. Вправи можна виконувати на будь-якому пристрої, що має доступ до Інтернету. Вправи для друку можна роздруковувати з пристрою або зберігати в форматі PDF. На платформі також є готові вправи, створені іншими користувачами, які можна використовувати та редагувати. Серед інших доступних функцій є зміна шаблону вже створеної вправи, що дозволяє опрацювати навчальний матеріал в різних форматах. Крім того, можна обирати різні теми: графіку, шрифту, звук.

Після створення вправи викладач має надати доступ до неї іншим користувачам, змінивши статус вправи з *Private* на *Public*, та надіслати посилання студентам. Вправи можна виконувати в різних режимах у реальному часі в залежності від функціоналу онлайн сервісу, що використовується для організації відеоконференції. Наприклад, платформа *Zoom* дозволяє виконувати вправи: 1) в індивідуальному режимі, при цьому викладач персоніфікує завдання, що дозволяє легко відстежити результати роботи кожного студента; 2) у фронтальному режимі: студенти виконують вправу, яку викладач демонструє на екрані; 3) у парах і малих групах: працюючи в *breakout rooms*, студенти виконують вправу, яку один із студентів демонструє на екрані. Використання різних режимів під час виконання вправ дозволяє збільшити мовленнєву активність студентів, що є актуальним в умовах онлайн навчання.

Враховуючи цілі навчання ІМ у мовному ЗВО [1, 63], можна виділити два пріоритетних шляхи використання онлайн сервісу *Wordwall* на практичних заняттях з ІМ: 1) для формування окремих компонентів іншомовної комунікативної компетентності; 2) для формування вмінь методичної компетентності майбутніх учителів ІМ.

Шаблони, доступні на платформі, дозволяють створювати вправи різних типів (некомунікативні, умовно-комунікативні, комунікативні; рецептивні, репродуктивні, продуктивні) і видів (правильне розташування літер / слів / речень, зміна граматичної форми, заповнення пропусків в словах / реченнях, співвіднесення, розширення зразків мовлення (ЗМ), завершення ЗМ, відповіді на запитання, постановка питань, опис фото / серії малюнків, розповідь про якісь події, доказ певних положень тощо). У результаті аналізу типів і видів вправ з точки зору їх призначення в процесі формування іншомовної комунікативної компетентності на практичних заняттях з ІМ були виділені групи вправ 1) для формування та вдосконалення репродуктивних лексичних навичок; 2) для удосконалення репродуктивних граматичних навичок; 3) для формування та розвитку вмінь говоріння (монологічного та діалогічного). Розглянемо виділені групи вправи.

Вправи, створені на *Wordwall*, можна використовувати на етапах формування та вдосконалення репродуктивних лексичних навичок: ознайомлення та автоматизації мовленнєвих дій студентів із новими ЛО.

На етапі ознайомлення з новими ЛО використовуються різні способи семантизації ЛО [1, 171], для матеріальної реалізації яких на платформі *Wordwall* можна знайти різні шаблони. Наприклад, для підбору синонімів / антонімів до нових ЛО, співвіднесення нових ЛО з дефініціями / малюнками можна створювати вправи за шаблонами *Find the Match, Match up, Quiz, Flip Tiles, Flash Cards*; для здогадки значення ЛО за контекстом – *Missing Words, Quiz*.

На етапі автоматизації дій студентів з новими ЛО активного словник на рівні словоформи, словосполучення, речення засвоєння нових ЛО відбувається шляхом виконання некомунікативних та умовно-комунікативних вправ.

На рівні словоформи студенти виконують вправи на засвоєння значення та форм ЛО. Шаблони *Find the Match, Match up, Quiz, Flip Tiles, Flash Cards* дозволяють створити некомунікативні вправи на співвіднесення ЛО з дефініціями, зображальною наочністю, синонімами / антонімами. За допомогою *Flip Tiles, Flash Cards* студенти можуть перевіряти свої відповіді за ключами на зворотній стороні картки. Для формування орфографічних навичок платформа пропонує шаблони *Wordsearch, Anagram, Spell the Word*. Засвоєнню структурної форми ЛО сприяє групування ЛО за афіксами з використанням шаблону *Group Sort*. Засвоєння сполучуваності ЛО відбувається шляхом виконання вправ на поєднання (*Match up*), групування слів (*Group Sort*) у сталі словосполучення.

На рівні речення студентам можна запропонувати некомунікативні вправи на заповнення пропусків ЛО (*Missing Word, Quiz*) та умовно-комунікативні вправи на розширення ЗМ, завершення ЗМ, відповіді на питання (*Random Cards, Random Wheel, Open the Box*), самостійне вживання ЛО на рівні речення та понадфразової єдності.

Слід також зазначити, що платформа *Wordwall* пропонує шаблони для створення навчальних лексичних ігор, а саме: *Airplane, Ballon Pop, Crossword, Hangman, Win or Lose Quiz, Whack-a-Mole*, які можна пропонувати студентам на занятті для релаксації або задавати додому.

Удосконалення репродуктивних граматичних навичок студентів може відбуватися шляхом виконання некомунікативних вправ на зміну граматичної форми, альтернативний / множинний вибір правильної граматичної форми, створених за шаблонами *Missing Words, Quiz, Flip Tiles*.

Для створення умовно-комунікативних вправ на завершення ЗМ, відповіді на запитання, постановка запитань, самостійне вживання граматичної структури (ГС) на рівні речення та понадфразової єдності доцільно використовувати шаблони *Random Cards, Random Wheel, Open the Box*.

Некомунікативні лексичні та граматичні вправи можна виконувати індивідуально або в парах, оскільки шаблони містять ключі для самоперевірки / взаємоперевірки. Умовно-комунікативні вправи на засвоєння ЛО та ГС слід виконувати в парах / малих групах, а потім перевіряти фронтально, змінивши шаблон вправи.

Використання онлайн сервісу *Wordwall* також сприяє ефективній організації навчання усного мовлення в умовах дистанційного навчання в синхронному режимі шляхом візуалізації завдань на розвиток умінь говоріння. Завдання можуть містити вербальні (навчально-комунікативні ситуації, питання / проблеми для обговорення, список ключових лексичних одиниць тощо), зображальні (сюжетний малюнок, серія малюнків, фото тощо) та вербально-зображальні опори (схематичний план міста, будівлі тощо).

Доступні на платформі шаблони дозволяють створювати завдання двох типів [4, 121]:

1) завдання, спрямовані на обговорення тем / проблем (*topic-based activities*). Наприклад, *Discuss the controversial issues*.

2) завдання, спрямовані на розв'язання мисленнєво-мовленнєвих задач (*task-based activities*). Наприклад, *Discuss and agree together in what order of importance you should put the following inventions*.

Для створення завдань на обговорення тем / проблем доцільно використовувати шаблони *Open the Box, Random Wheel, Random Cards*. Завдання на розв'язання мисленнєво-мовленнєвих задач вимагають використання шаблонів *Rank Order, Categorize, Group Sort*, які дозволяють представити результати парного / групового обговорення з метою ранжування, групування об'єктів / проблем / ідей за певними критеріями.

З метою ефективної організації парної або групової роботи студентів з виконання завдань на розвиток умінь говоріння, викладач надсилає посилання на завдання всім студентам, дає інструкцію до завдання, розподіляє студентів в *breakout rooms*, повідомивши час виконання та лідера пари / групи. Лідер (призначений викладачем або обраний студентами) демонструє завдання на екрані для всіх студентів, організовує їхню роботу, контролює час виконання завдання.

За потреби під час фронтальної перевірки виконаного завдання викладач може змінити шаблон завдання, що привнесе елемент новизни в форми роботи. Наприклад, якщо студенти обговорювали питання в парах / групах, виконуючи завдання в форматі *Random Cards*, то під час обговорення цих питань у фронтальному режимі можна виконати це завдання у форматі *Open the Box*, пропонуючи студентам обрати номер питання та висловити свою думку.

Отже, при розвитку вмінь говоріння використання вправ на платформі *Wordwall* забезпечує розумово-мовленнєву активність студентів, підвищує їхню мотивацію до вільного спілкування, урізноманітнює форми роботи на занятті в умовах онлайн навчання.

Одним із шляхів використання онлайн сервісу *Wordwall* є також створення студентами власних вправ на основі доступних шаблонів та реалізація навчальних розробок на практичних заняттях, що забезпечує професійно орієнтоване навчання ІМ і дозволяє формувати методичну компетентність майбутніх учителів ІМ.

Розвиток методичних умінь відбувається на основі врахування принципів: 1) комунікативності; 2) функціональності; 3) наступності; 4) діалогу культур і цивілізацій; 5) розвитку мовленнєво-розумової активності й самостійності студентів; 6) професійної спрямованості; 7) проблемності; 8) зв'язку навчання з життям, практикою [3, 8-9]. Студентам пропонують квазіпрофесійні навчально-методичні завдання, спрямовані на створення вправ різних типів і видів на основі виучуваного мовного та мовленнєвого матеріалу. Виконання завдань такого типу ґрунтується на теоретичних знаннях, отриманих студентами в курсі «Методика навчання іноземних мов».

Після презентації та тренування нового матеріалу на практичному занятті з ІМ, студенти отримують домашнє завдання розробити власну вправу на платформі *Wordwall*, спрямовану на засвоєння певних ЛО, ГС або ЗМ. На наступному занятті студенти, працюючи в парах або малих групах, виконують роль учителя та організують виконання розробленої вправи іншими студентами в онлайн або офлайн режимі. Після цього відбувається (само)аналіз ефективності навчальних розробок студентів, даються рекомендації щодо вдосконалення методичних умінь.

Розглянута організація роботи студентів із онлайн сервісом спрямована на розвиток низки методичних умінь учителя ІМ, а саме: комунікативно-навчальних, комунікативно-організаційних, конструктивно-технологічних, інформаційно-технологічних, гностичних, оцінювально-аналітичних і рефлексивних умінь. У процесі самостійного створення власних вправ студенти аналізують навчальний матеріал, прогнозують труднощі засвоєння мовного й мовленнєвого матеріалу та шляхи їх подолання, навчаються формулювати чіткі, лаконічні, зрозумілі інструкції до вправи ІМ та використовувати доступні функції онлайн сервісів для розробки різних типів і видів вправ. Під час організації навчальної діяльності «учнів» студент-учитель має методично грамотно організувати свої дії та дії учнів з використанням різних технічних і нетехнічних засобів навчання, організувати роботу учнів в різних режимах, локалізувати, фіксувати, виправляти та аналізувати причини виникнення помилок. Подальший аналіз студентами ефективності розроблених вправ сприяє розвитку вмінь аналізувати навчальну діяльність учнів, аналізувати та оцінювати ефективність власних навчально-методичних розробок, пояснювати причини вдалих і невдалих методичних рішень, вносити необхідні корективи.

Отже, залучення студентів до створення вправ та ігор на онлайн сервісі *Wordwall* та їх подальшого використання в навчальному процесі сприяє формуванню у майбутніх учителів ІМ методичних умінь, необхідних для забезпечення освітнього процесу в умовах дистанційного навчання в асинхронному та синхронному режимах.

Висновки. Перспективи подальших наукових розвідок. У результаті дослідження було виділено два пріоритетні шляхи використання онлайн сервісу *Wordwall*, виходячи з цілей навчання ІМ у мовному ЗВО. По-перше, виконання створених на платформі вправ сприяє формуванню окремих компонентів іншомовної комунікативної компетентності, а саме: репродуктивних лексичних і граматичних навичок, умінь говоріння. По-друге, створення майбутніми вчителями ІМ власних вправ та подальша організація роботи студентів з їх виконання на практичних заняттях формує низку методичних умінь, необхідних для виконання типових функцій учителя ІМ.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в розробці теоретичних засад використання онлайн сервісів для створення вправ та ігор в освітньому процесі.

References

1. Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції / за ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2011. 344 с.
Bigich, O.B., Borisko, N.F., Borecka, G.E. (2011). Metodika formuvannya mizhkul'turnoi inshomovnoi komunikativnoi kompetencii [Methodology of forming intercultural foreign language communicative competence] (2011) / za red. S.Yu.Nikolaievoii. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].
2. Положення про дистанційне навчання: Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013, №466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 01.03.2024).
Polozhennya pro distancijne navchannya: Nakaz Ministerstva osviti i nauki Ukraїni 25.04.2013 № 466 [Provisions on distance learning: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine, 04/25/2013, No 466]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> [in Ukrainian].
3. Стеченко Т.О. Формування професійно орієнтованої англomовної граматичної компетенції майбутніх філологів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02. Київ. 2004. 26 с.

Stechenko, T. O. (2004) Formuvannya profesiyno oriyentovanoi anglo-movnoyi gramatichnoyi kompetentsiyi maybutnikh filologiv [Forming the Professionally Oriented English Grammar Competence to Future Philologists]: avtoref. dis. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk: 13.00.02. Kyiv.

4. Ur P. A Course in English Language Teaching. CUP, 2012. 325 p.
Ur, P. (2012). A Course in English Language Teaching. CUP, 325 p. [in English].

Olha Byriuk

ORCID 0000-0002-4951-5465

PhD, associate professor,
Foreign Philology and Educational Technologies Department,
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) olhabyryuk@gmail.com

Tetiana Stechenko

ORCID 0000-0002-5672-3457

Researcher ID B-4651-2019

PhD, associate professor,
Foreign Philology and Educational Technologies Department,
Dean of the Philological Faculty,
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) stechenkotatiana@gmail.com

WAYS OF USING ONLINE SERVICE WORDWALL WHILE TEACHING FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS

In the modern digital era, there is an urgent need to improve the process of obtaining higher education remotely. One of the ways to optimize the educational process is the rational use of online services, taking into account the learning goals, the conditions of the distance learning organization, and the possibilities of online resources.

The purpose of the article. *To determine the ways of using online services, in particular, the Wordwall platform in the process of foreign language learning of students – future foreign language teachers in the conditions of distance learning in synchronous mode.*

Methodology *is based on traditional theoretical research methods such as analysis, generalization, systematization and modeling of the process of forming foreign language communicative competence of future foreign language teachers within the framework of a practical foreign language course.*

Scientific novelty. *This is the first attempt to outline and characterize the ways of using the Wordwall online service within the framework of a practical foreign language course in the conditions of distance learning in synchronous mode in higher education institutions.*

Conclusions. *Within the scope of our research, two priority ways of using the Wordwall online service have been identified, namely: the use of exercises to form particular components of students' foreign language communicative competence (reproductive lexical and grammatical skills, speaking skills) and the creation of their own exercises by students to form a number of methodological competence skills (communicative-educational, communicative-organizational, constructive-technological, information-technological, gnostic, evaluative-analytical and reflective skills).*

Keywords: *distance learning, synchronous mode, online services, Wordwall online platform, future foreign language teachers, higher education institution.*

Стаття надійшла до редакції: 20.04.2024

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор С. О. Жила